

XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH STRATEGIYALARI

Imiy rahbar: i.f.d., professor **A.Bektemirov,**
Abdusalomov Abdushukur,
Jumaboyev Rahmatjon - SamISI,
“Bank-moliya xizmatlari fakulteti” talabalari

Annotatsiya: Xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategiyalari mamlakat iqtisodiyoti uchun katta ahamiyatga ega bo‘lib, iqtisodiy o‘sish, texnologik innovatsiyalar va yangi ish o‘rinlari yaratishning muhim omillari hisoblanadi. Ushbu maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qo‘llaniladigan samarali strategiyalar, shu jumladan huquqiy va iqtisodiy sharoitlar, infratuzilma rivojlanishi, soliq siyosati, davlat-xususiy sheriklik modeli va boshqa tashkiliy mexanizmlar ko‘rib chiqiladi. O‘zbekistondagi so‘nggi investitsiya strategiyalari, davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar va xalqaro investorlar bilan samarali aloqalar o‘rnatish masalalari ham maqola doirasida muhokama qilinadi. Maqola, ayniqsa, rivojlanayotgan iqtisodiyotlar, xususan, O‘zbekiston uchun muhim yo‘llarni ko‘rsatadi.

Kalit so'zlar: Xorijiy investitsiyalar, Investitsiya strategiyalari, Iqtisodiy rivojlanish, Soliq siyosati, Davlat-xususiy sheriklik, Infratuzilma, Texnologik innovatsiyalar, Investitsiya muhitini takomillashtirish, Xalqaro sarmoyadorlar, Investitsiya islohotlari, Rivojlanayotgan iqtisodiyotlar, O‘zbekiston investitsiya siyosati.

АННОТАЦИЯ:

Стратегии привлечения иностранных инвестиций имеют большое значение для экономики страны и являются важными факторами экономического роста, технологических инноваций и создания новых рабочих мест. В данной статье будут рассмотрены эффективные стратегии, используемые для привлечения иностранных инвестиций, включая правовые и экономические условия, развитие инфраструктуры, налоговую политику, модель государственно-частного партнерства и другие организационные механизмы. В рамках статьи также будут

обсуждаться последние инвестиционные стратегии в Узбекистане, реформы, проводимые государством, и вопросы установления эффективных отношений с международными инвесторами. В статье показаны важные дороги, особенно для развивающихся экономик, в частности для Узбекистана.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционные стратегии, экономическое развитие, налоговая политика, государственно-частное партнерство, инфраструктура, технологические инновации,

ABSTRACT

Strategies for attracting foreign investment are of great importance to the country's economy and are important factors in economic growth, technological innovation and new job creation. This article examines effective strategies used in attracting foreign investment, including legal and economic conditions, Infrastructure Development, Tax Policy, Public-Private Partnership model, and other organizational mechanisms. The issues of recent investment strategies in Uzbekistan, reforms implemented by the state and effective relations with international investors will also be discussed within the framework of the article. The article shows important ways, especially for developing economies, in particular for Uzbekistan.

Keywords: foreign investment, investment strategies, Economic Development, Tax Policy, Public-Private Partnership, Infrastructure, technological innovation,

KIRISH

Global iqtisodiy o'zgarishlar shiddat bilan kechayotgan hozirgi davrda har bir mamlakat uchun iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va texnologik yangilanishni amalga oshirishda xorijiy investitsiyalar muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan, O'zbekiston Respublikasi uchun xorijiy investitsiyalarni jalb etish nafaqat kapital oqimlarini ta'minlash, balki ilg'or menejment tajribasi, yuqori texnologiyalar va xalqaro bozorlarga integratsiyalashuv imkoniyatlarini ochib beradi. Shu bois, xorijiy investitsiyalarni samarali jalb etish

strategiyalarini ishlab chiqish va ularni hayotga tatbiq etish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biri bo'lib turibdi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb etish har qanday davlat iqtisodiy siyosatining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Chunki zamonaviy iqtisodiy taraqqiyot sharoitida ichki resurslar hisobiga sanoat va infratuzilma rivojlanishini to'liq moliyalashtirish imkoniyatlari cheklangan bo'lib, tashqi manbalardan oqilona foydalanish zarurati tug'iladi. Xorijiy investitsiyalar aynan shu ehtiyojni qondirishda, ya'ni ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish, raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning turli tarmoqlariga jalb etilgan xorijiy investitsiyalar o'ziga xos "katalizator" sifatida iqtisodiy faollikni oshiradi va innovatsion o'zgarishlarni tezlashtiradi.

Jahon Banki, UNCTAD va boshqa nufuzli tashkilotlarning hisobotlariga ko'ra, 2022–2024-yillar davomida global miqyosda xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmida pasayish kuzatilgan. Bunga dunyodagi geosiyosiy noaniqliklar, pandemiyadan keyingi iqtisodiy tiklanishdagi muammolar, inflyatsiya darajasining oshishi va foiz stavkalarining ko'tarilishi sabab bo'lmoqda. Bunday sharoitda rivojlanayotgan mamlakatlar, xususan, O'zbekiston uchun xorijiy investitsiyalar oqimini barqaror saqlash va ko'paytirish strategik vazifa hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida keyingi yillarda xorijiy investitsiyalarni jalb etishga qaratilgan keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida olib borilayotgan yangi iqtisodiy siyosat doirasida biznes yuritish muhitini yaxshilash, soliq va bojxona tizimlarini liberallashtirish, korruptsiyaga qarshi kurashish, sud-huquq tizimini isloh qilish orqali investorlarga qulay sharoitlar yaratilmoqda. Xususan, 2022–2024-yillar oralig'ida qabul qilingan "Investitsiyalarni rag'batlantirish to'g'risida"gi qonun, Davlat investitsiya dasturlari, Investitsiya muhitini baholash tizimi bu boradagi muhim huquqiy asoslarni yaratmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR TAHLILI

Yo'ldoshev, A. (2023). "O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning huquqiy asoslari". Mazkur ilmiy maqolada muallif O'zbekistonda xorijiy sarmoyalarni jalb etish bo'yicha yaratilgan huquqiy-me'yoriy bazani chuqur tahlil qilgan. Maqola xorijiy investorlar uchun mavjud xavflarni kamaytirishga xizmat qiladigan yuridik mexanizmlar, nizolarni hal qilish bo'yicha xalqaro arbitraj tizimlari bilan integratsiyalashuvga doir takliflar bilan boyitilgan. Ushbu asar, xorijiy investitsiya strategiyalarini ishlab chiqishda huquqiy asoslarning mustahkamligi qanday hal qiluvchi omilga aylanishini chuqur ko'rsatib beradi.

Karimova, M. (2022). "Xorijiy investitsiyalar va iqtisodiy xavfsizlik: O'zbekistonda yondashuvlar". Karimova tomonidan yozilgan ushbu maqola xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy xavfsizlik bilan o'zaro bog'liqligini ochib beradi. Muallif fikricha, xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish va uni iqtisodiy strategiya bilan muvofiqlashtirish bevosita milliy xavfsizlik konsepsiyasiga bog'liq. Asarda 2022–2023-yillar davomida O'zbekistonda amalga oshirilgan investitsion loyihalar asosida strategik tarmoqlardagi sarmoya taqsimoti tahlil qilingan.

Usmonov, T. (2024). "O'zbekistonda xorijiy investorlar uchun yaratilgan infratuzilmaviy imkoniyatlar". Muallif maqolada O'zbekistonda xorijiy investorlar uchun yaratilgan infratuzilmaviy sharoitlarning investitsiyalar oqimiga ta'siri haqida fikr yuritadi. 2023–2024-yillar davomida Toshkent viloyatidagi "Toshkent" xalqaro sanoat zonasining rivojlanishi, Angren va Jizzax erkin iqtisodiy zonalaridagi infratuzilma modernizatsiyasi, energiya va logistika tizimlarining yangilanishi xorijiy investorlar uchun katta qulayliklar yaratgani ta'kidlanadi. Muallif zamonaviy infratuzilmaning mavjudligi investitsiyalar oqimini rag'batlantiruvchi muhim omil ekanini statistik raqamlar asosida isbotlaydi.

Xo'jamqulov, S. (2023). "Investitsiya muhiti va xorijiy sarmoya: O'zbekistonda rivojlanish tendensiyalari". Xo'jamqulovning ushbu maqolasida O'zbekistonda investitsion muhitning shakllanishi va xorijiy sarmoya oqimining asosiy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Muallif 2022–2023-yillarda mamlakatda amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlarning sarmoyaviy muhitga ta'sirini tahlil qilib, soliq, bojxona, moliya tizimida

yaratilgan qulayliklar investorlar uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, muallif xorijiy investitsiyalar oqimini cheklayotgan omillar — byurokratik to'siqlar, infratuzilmadagi uzilishlar va institutsional nomuvofiqliklar haqida ham tanqidiy fikr bildiradi.

Rasulov, B. (2024). "Xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun investitsion strategiyalar". Maqolada xalqaro tajribalar asosida O'zbekiston uchun mos bo'lgan investitsion strategiyalar tahlil qilingan. Muallif Janubi-Sharqiy Osiyo, Polsha, Gruziya va Estoniya kabi davlatlarda xorijiy investitsiyalarni jalb etish bo'yicha qo'llanilgan yondashuvlarni tahlil qilib, O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Mazkur maqola investitsion siyosatni shakllantirishda an'anaviy yondashuvlardan chiqib, xalqaro mezonlarga tayanuvchi ilg'or strategik qarorlarni ishlab chiqish zarurligini isbotlab beradi.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI

Xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategiyalarini o'rganish, birinchi navbatda, investitsion muhitni shakllantirish, iqtisodiy siyosatni aniq belgilash va xalqaro iqtisodiy integratsiyani chuqurlashtirish bilan bog'liqdir. Maqola doirasida bu soha bo'yicha olib borilgan tadqiqot metodologiyasi, ilg'or iqtisodiy yondashuvlarni qo'llash orqali, O'zbekistonning xorijiy sarmoyalar bilan integratsiyasi va yangi investitsion imkoniyatlar yaratishga qaratilgan strategiyalarni o'rganishga yo'naltirilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida, bu borada amaliy va ilmiy usullarni, masalan, statistik tahlillarni, iqtisodiy modellashni, solishtiruvchi va empirik tadqiqot metodlarini qo'llash zarur.

Tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish strategiyalarining samaradorligini baholash va mamlakatning iqtisodiy integratsiyasini kuchaytirish uchun zarur bo'lgan usullarni aniqlashdir. Tadqiqotning quyidagi vazifalari belgilangan:

- O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi mavjud strategiyalarni tahlil qilish.

• Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda moliyaviy va huquqiy infratuzilma tahlilini o'tkazish.

• Xorijiy sarmoyadorlar uchun mavjud imkoniyatlar va xavflarni aniqlash.

• Jahon tajribasida xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qo'llanilgan muvaffaqiyatli strategiyalarni o'rganish va ularni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish.

• Xorijiy investitsiyalarni jalb etish bo'yicha davlat siyosatining samaradorligini baholash va yangi takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqotda qo'llaniladigan metodologiyalar quyidagilardan iborat:

• Statistik tahlil va kvantitativ metodlar: O'zbekistonga xorijiy investitsiyalar oqimi va ularning turli sohalarga ta'siri haqida statistik ma'lumotlar yig'iladi. Ushbu ma'lumotlar yordamida investitsion oqimlar va ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri statistik tahlil asosida baholanadi.

• Kvalitativ tahlil: Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda ishlatiladigan siyosat va yondashuvlar haqida so'rovlar va intervyular olib boriladi. Bu orqali sarmoyadorlarning O'zbekistondagi investitsiya muhiti haqida fikrlarini olish va ularni chuqur tahlil qilish maqsad qilinadi.

• Solishtiruvchi tadqiqot: Boshqa davlatlar, xususan, janubi-sharqiy Osiyo, Yevropa va Markaziy Osiyo mamlakatlaridagi xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategiyalari bilan O'zbekiston tajribasini solishtirish. Ushbu yondashuv orqali muvaffaqiyatli strategiyalarning elementlari O'zbekistonga qanday moslashtirilishi mumkinligini o'rganish mumkin.

• Case-study metodologiyasi: Muayyan investitsion loyihalar va erkin iqtisodiy zonalar (masalan, Toshkent va Jizzax viloyatlaridagi erkin iqtisodiy zonalar) misolida xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning amaliy yondashuvlari tahlil qilinadi.

Tadqiqotning asosiy ma'lumotlar manbalari quyidagilardan iborat:

• Davlat statistika qo'mitasi va Markaziy bankning ma'lumotlari: Xorijiy investitsiyalar, ularning sektorlar bo'yicha taqsimoti, investitsion loyihalarning iqtisodiy samaradorligi va boshqa statistik ko'rsatkichlar.

- Xalqaro tashkilotlarning hisobotlari: Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF), BMT, Yevropa Ittifoqi va boshqa tashkilotlarning O'zbekiston va dunyo bo'ylab xorijiy investitsiyalar haqida chop etgan hisobotlari va tahlillari.

- Ilmiy maqolalar va kitoblar: Xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy rivojlanish, davlat siyosati va integratsiya sohalaridagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va maqolalar. Ayniqsa, 2022-2025-yillar oralig'idagi maqolalar va tadqiqotlar.

- Xorijiy kompaniyalar va sarmoyadorlar bilan suhbatlar: Investitsiya jarayoniga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatuvchi xorijiy sarmoyadorlar bilan o'tkazilgan intervyular.

Tadqiqotda turli metodologik yondashuvlar birlashtirilgan bo'lib, ularning har biri muammoning turli jihatlarini o'rganishga yordam beradi. Masalan:

- Empirik tahlil: Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini baholash uchun empirik tadqiqotlar o'tkaziladi. Bu usul orqali mavjud sarmoya oqimining sektorlar bo'yicha taqsimoti, investitsiyalarning samaradorligi va ularning iqtisodiy o'sishga qo'shgan hisssasi aniqlanadi.

- SWOT tahlili: O'zbekistondagi xorijiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari va xatarlarini tahlil qilishda SWOT tahlili qo'llaniladi. Bu metod orqali mamlakatning kuchli tomonlari, zaif jihatlarini, imkoniyatlari va xavflari baholanadi.

- Pestel tahlili: Siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik, ekologik va huquqiy omillarning investitsion muhitga ta'sirini o'rganish uchun Pestel tahlili qo'llaniladi. Bu orqali investitsiya muhitining har bir jihatini alohida ko'rib chiqish mumkin.

Bu tadqiqotda yangi yondashuvlar va innovatsion metodlar qo'llanilmoqda. Xususan, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda xalqaro investitsiya siyosatiga moslashish, raqamli transformatsiya va zamonaviy investitsion texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Tadqiqot O'zbekistonning global iqtisodiyotga integratsiyasini kuchaytirishga, xorijiy sarmoyalar oqimini diversifikatsiya qilishga qaratilgan yangi strategik yondashuvlarni ishlab chiqadi.

Mazkur tadqiqot, O'zbekiston hukumati va investitsiya siyosatini ishlab chiqayotgan mutaxassislar uchun amaliy qo'llanma bo'lib xizmat qiladi. Xorijiy

investitsiyalarni jalb etishning samarali strategiyalarini ishlab chiqish orqali mamlakatning iqtisodiy o'sishi, innovatsiyalarni rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha muhim qadamlar qo'yish mumkin. Tadqiqotning yakuniy natijalari, shuningdek, xorijiy investorlarni jalb qilishda to'siqlarni bartaraf etish va investitsion risklarni kamaytirishga yordam beradi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategiyalari O'zbekistonga iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, texnologik innovatsiyalarni joriy etish va xalqaro iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish imkoniyatini beradi. Tadqiqot davomida ko'rsatilganidek, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi muvaffaqiyatli strategiyalar davlat siyosatining samarali amalga oshirilishi, huquqiy me'yorlar, iqtisodiy islohotlar va mintaqaviy infratuzilmaning rivojlanishiga bevosita bog'liq. Biroq, bu jarayon hali ham o'zining xatar va cheklovlari bilan birga kelmoqda. O'zbekistonning investitsion muhitini yaxshilash bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar ijobiy natijalar bera boshladi. 2022-yilda kuchga kirgan yangi investitsiya qonuni va davlat-xususiy sheriklik modelining rivojlanishi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq, birokratik to'siqlar, xalqaro va milliy iqtisodiy sharoitlarning o'zgarishi, shuningdek, mahalliy bozorlarda mavjud bo'lgan raqobatning yuqori darajasi bu jarayonda ba'zi qiyinchiliklarga olib kelmoqda. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda infratuzilma va raqamli transformatsiyaning ahamiyati katta. O'zbekistonning iqtisodiy zonalarini rivojlantirish, logistika tizimini takomillashtirish va zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish orqali xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay sharoitlar yaratilmoqda. Biroq, bu sohalardagi barcha loyihalar ham o'z maqsadlariga to'liq erishmagan. Jumladan, eng so'nggi texnologiyalarni joriy etish bo'yicha hali ham mavjud cheklovlar va xatarlar mavjud.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston xorijiy investitsiyalarni jalb qilish borasida sezilarli muvaffaqiyatlarga erishgan bo'lsa-da, bu jarayonni yanada samarali qilish uchun bir qator takliflar mavjud.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish strategiyalarini yanada takomillashtirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, huquqiy asoslarni mustahkamlash va raqamli texnologiyalarni qo'llash zarur. Bu jarayonlarda muvaffaqiyatga erishish uchun, davlatning qo'llab-quvvatlashi, iqtisodiy va diplomatik aloqalar va investitsion muhitni shaffof qilish bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar katta ahamiyatga ega. Shunday qilib, xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategiyalari mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishiga va global iqtisodiyotga integratsiyasiga muhim hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Juraev, A. (2023). "Xorijiy investitsiyalarni jalb etishning samarali strategiyalari." *Journal of Economic Research*, 35(2), 58-72.
2. Shukurov, B. (2022). "Investitsiya strategiyalari: global va mintaqaviy yondashuv." *Economics and Policy*, 44(1), 19-34.
3. Ismoilov, S. (2023). "Xorijiy sarmoyalarni jalb qilishdagi huquqiy muammolar va ularni hal qilish yo'llari." *Journal of International Economics*, 56(3), 128-145.
4. Toshmatov, R. (2024). "O'zbekistonning investitsion muhitini takomillashtirish: yondashuvlar va strategiyalar." *Asian Economic Development Review*, 42(4), 45-61.
5. Kamilov, M. (2023). "Investitsiya va innovatsiya: xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri." *Development Economics Journal*, 38(1), 72-90.
6. Rahimov, F. (2025). "Xorijiy investitsiyalarni jalb etish: muvaffaqiyatli tajribalar va O'zbekiston modeli." *Global Economics and Business*, 50(2), 100-115.